

Tervetuloa!

Itä- ja Keski-Suomen yhteinen
Syty-päivä 9.2.2022

Päivän ohjelma 9.2.2022:

- 9-9.20 Tervetuloa -sanat (perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja Satu Auvinen, Essote)
- 9.20-9.45 Minä systeemisenä työntekijänä
- 9.45-10.15 Hypoteesit ja kysymysten asettelu interventiona
- **10.15-10.30 Tauko**
- 10.30-11.30 Interventiivinen haastattelu
- **11.30-12.15 Lounas**
- 12.15-13.30 Systeeminen riskinarviointi
- **13.30-13.50 Kahvitauko**
- 13.50-14.30 Systeeminen riskinarviointi jatkuu
- 14.30 -15:00 Päivän päätös

Mistä on kysymys?

- THL toteutti keväällä 2021 Collectice Spacen kanssa systemisen työtteen syventävää koulutusta teemasta ”Systemic Approach to Child Protection and Complex Risk”
- Collective Space on sosiaalinen yritys, jonka toiminta pohjaa Hackneyssa kehitetylle Reclaiming Social Work –mallille.
- 5-päiväisen koulutuskokonaisuuden tavoite oli mm.
- Tutkia ja ymmärtää, mikä on systeeminen näkökulma riskiin
- Pohtia, kuinka systeeminen lähestymistapa tukee tuloksellista, eettistä ja turvallista päätöksentekoa kompleksisissa tilanteissa
- Koulutuksen tarkoituksena oli tuottaa suomenkielistä täydennyskoulutusmateriaalia em. teemoista
- Tämän päivän täydennyskoulutusmateriaalit on tehty Collective space –koulutukseen pohjautuen

Mistä puhumme tänään?

- Miten hypoteesit voivat tukea arjen asiakastyötä?
- Interventiivinen haastattelu asiakastyön tukena
- Käsittelemme mitä annettavaa systeemisyydellä on riskien arvioinnille
- Pohdimme omaa suhdettamme riskeihin

Mieti hetki näitä asioita:
Minä systeemisenä työntekijänä..

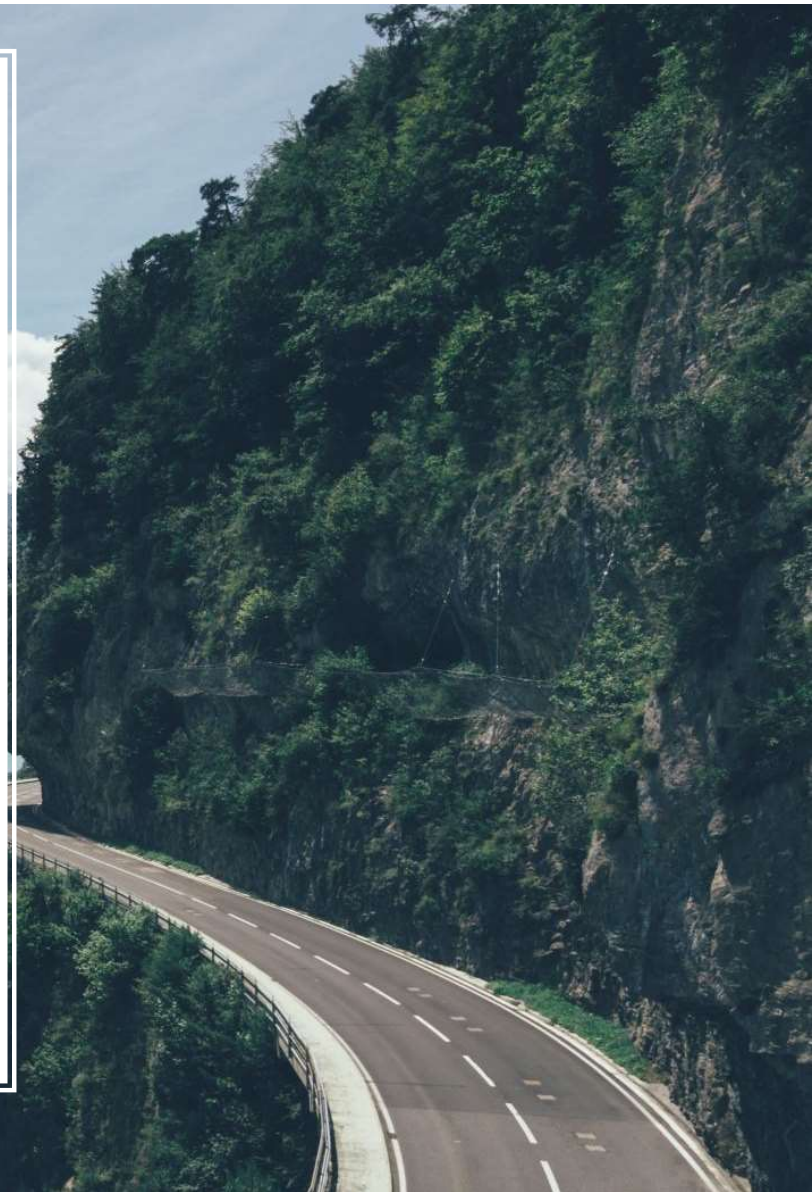
- Miten systeeminen työote näkyy työssäsi?
- Mikä on tärkein systeeminen oivalluksesi?
- Mitä uutta systeemisyyttä on tuonut työhösi?
- Onko jokin asia työssäsi/työpaikallasi muuttunut systeemisen työotteen myötä?

Hypoteesit ja sirkulaarisuus

Hypoteesi-työskentelyn lähtökohtia

- Hypoteesityöskentely perustuu milanolaiseen perheterapiaan, jossa keskeistä hypoteesien tekeminen, sirkulaarisuus ja uteliaisuus
- Neutraalisuus vs. uteliaisuus: lastensuojelun työskentely ei aina voi olla neutraalia – esim. väkivaltatilanteisiin on otettava kantaa ja oltava normatiivinen
- Hypoteesityöskentelyssä ollaan ”systemisesti uteliaita” ymmärtämään, mitä ehkä on havaittavan toiminnan taustalla

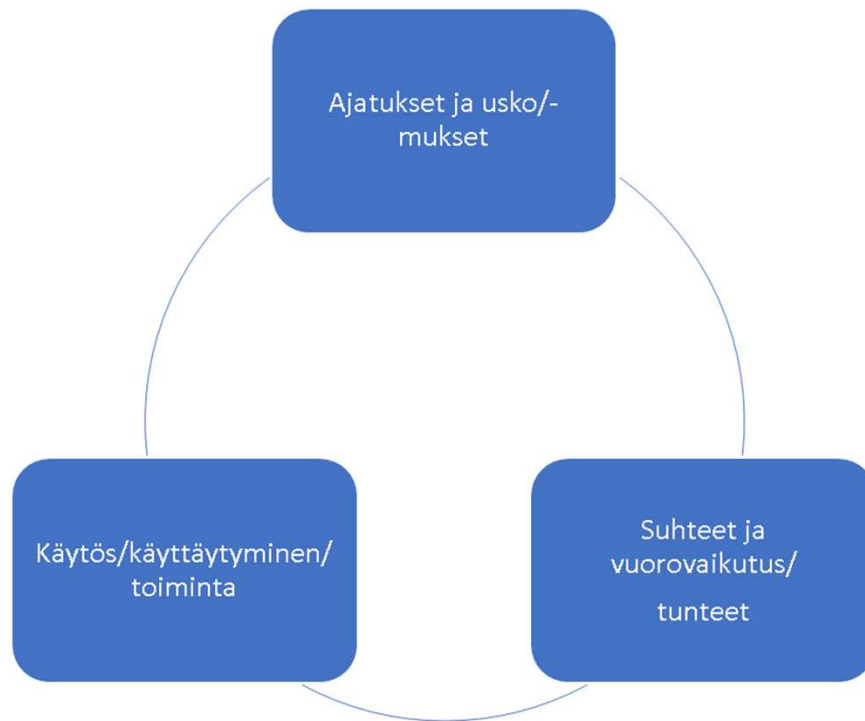

Hypoteesit työntekijä-asiakassuhteen tarkastelun välineenä

- Systemiset hypoteesit huomioivat paitsi perhesysteemin, myös laajemman systeemin.
- Hypoteesityöskentelyn osana työntekijöiden on tärkeää pohtia myös omaa rooliaan suhteessa perheeseen.
- Esimerkki:
- Jos koemme, että asiakasperheen vanhempi valehtelee, on tärkeää pohtia vanhemman suhdetta lastensuojeluun ja työntekijöihin systemisesti.
 - Mikä kaikki voisi vaikuttaa siihen, että äidin on vaikea olla meille rehellinen?
 - Millainen suhde äidillä mahtaa olla avunpyytämiseen tai vastaanottamiseen? Miksiköhän?
 - Millainen suhde äidillä on omien aiempien kokemustensa pohjalta lastensuojeluun?

HYPOTEESIEN SYSTEEMISYYS –KOLMIO

Pidä oheinen kolmio mielessäsi kun muodostat hypoteeseja.

Pohdi, onko tekemässäsi hypoteesissa mukana ainakin kaksi kolmion kärkeä.

Sisältääkö hypoteesisi pohdintaa esim. siitä

- miten jonkun perheenjäsenen uskomukset vaikuttavat käytökseen
- miten jonkun uskomukset vaikuttavat suhteisiin
- miten suhteiden luonne vaikuttaa jonkun käytökseen jne.

Checklist - apuna hypoteesien tekemisessä

- 1. Tutki aina kolmea sukupolvea – käytä sukupuuta pohjana
- Pohdi, näkyykö sukupolvissa toistuvia kuvioita
- 2. Tutki tärkeitä elämäntapahtumia – syntymät, kuolemat, avioliitot, uusien perheenjäsenten tulo perheeseen, traumaattiset tapahtumat – merkitse nämä sukupuuhun
- 3. Tutki perheiden sääntöjä ja uskomuksia
- 4. Tutki perhesuhteiden luonnetta ja laatua (läheisyys-etäisyys, väkivalta, vieraantuminen, kietoutuminen jne.)
- Jos esimerkiksi kaksi perheenjäsentä on hyvin läheisiä, miten tämä vaikuttaa kolmanteen?
- 5. Social graces – sukupuuta tehdessä, pohdi esim. rodun, uskonnon, etnisyyden, toimintakyvyn, työllisyyden jne. merkitystä. Pohdi samalla omia ”gracejasi” ja miten ne vaikuttavat asiakassuhteeseen.
- 6. Tutki perheen suhdetta avunsaamiseen. Esim. asiakkaat, jotka eivät sitoudu – mitä voisi olla sen takana (historia, aiemmat kokemukset..)

Social Gggrrraaacceeeesss (John Burnham 1993/2012)

- Gender = sukupuoli
- Gender identity = sukupuolen identiteetti
- Generation = sukupolvi
- Geography = maantiede
- Race = rotu
- Religion = uskonto
- Age = ikä
- Ability = toimintakyky
- Appearance = ulkonäkö
- Class/ caste = luokka/ kasti, sääty
- Culture = kulttuuri
- Ethnicity = etnisyys
- Education = koulutus
- Employment = työllisyys
- Economics = taloudellinen status
- Sexuality = seksuaalisuus
- Sexual orientation = seksuaalinen suuntautuminen
- Spirituality = hengellisyys
- ...

Social G.R.A.C.E.S. - etuoikeuksien ja vallan asemat

- Termi sosiaalinen GRRRAACCEESSS on lyhenne, joka kuvaa puolia henkilökohtaisesta sekä sosiaalisesta identiteettistä, joka tarjoaa ihmisille eri tasoisia etuoikeuksia sekä valtaa tai vie ihmisiltä oikeudet ja valta
- Social G.R.A.C.E.S. -lyhenne kuvaa ja selittää identiteettimme näkyvät ja näkymättömät kohdat. Sen avulla voimme tarkastella identiteetin elementtejä, jotka voivat vaikuttaa elämäämme ja käyttäytymiseemme.
- Tämän huomioon ottaen, meidän täytyy olla tietoinen siitä, miten meidän omat (sekä asiakkaamme) Social G.R.A.C.E.S. vaikuttavat
 - meidän ymmärtämiseen perhesysteemistä ja vuorovaikutussuhteista
 - miten me kohtaamme perheen jäseniä (ja miten tullaan kohdatuksi)
 - miten (ja miksi) me suhtaudumme tiettyihin ilmiöihin asiakastyökontekstissa tietyllä tavalla

Hypoteesien testaaminen

- Hypoteeseja on tärkeää testata
- Testaamista tehdään kysymällä asiakkailta sirkulaarisia kysymyksiä
- Sirkulaariset kysymykset ovat kysymyksiä, jotka tuottavat tietoa
- Suhteista
 - Uskomuksista, käytöksistä ja suhteista ja näiden kytkennöistä
 - Samankaltaisuuksista ja eroista esimerkiksi perheenjäsenten toiveiden, kokemusten tai uskomusten osalta
 - Toistuvista kuvioista perhesysteemissä
 - Säännöistä perhesysteemissä

Hypoteesien testaaminen

- Kun työntekijä tekee perheestä alustavan hypoteesin, hän voi pohtia, millaisten sirkulaaristen kysymysten avulla hypoteesia voisi testata
- Asiakkaan vastaukset sirkulaarisiin kysymyksiin tuottavat uutta tietoa ja kuljettavat työskentelyä eteenpäin
- Hypoteesit tarkentuvat – perheiden tilanteisiin avautuu uusia, erilaisia näkökulmia.
- Kun työskentely jumittuu, voi tämä johtua siitä, että hypoteesien tekeminen on unohdettu: fiksattuun ja mahdollisesti vain osittain tietoiseen, yhteen hypoteesiin pohjaava työskentely ei johda muutokseen eikä tuota uutta tietoa ja uusia näkökulmia

Sirkulaariset kysymykset interventiona asiakastyössä

- Tuottavat oivalluksia ja haastavat miettimään asioita uusista näkökulmista. Haastavat fiksattuja uskomuksia ja käsityksiä
- Avaavat keskustelua – toisin kuin lineaariset kysymykset. Kutsuvat esiin asiakkaiden omaa pohdintaa
- Kutsuvat esiin ääniä, jotka ovat jääneet kuulematta
- Tukevat mentalisoivaa ajattelua
 - Esim. Jos vanhempi ei pohdi kovin paljon omaa lastaan, häneltä voidaan kysyä esimerkiksi: Mitäköhän lapsesi mahtaa ajatella tästä?
 - Jos perheen äiti olisi nyt tässä ja kuulisi, mitä pohdit ja mitä sanoja käytät, mitä hän mahtaisi ajatella?

Sirkulaariset kysymykset interventiona asiakastyössä

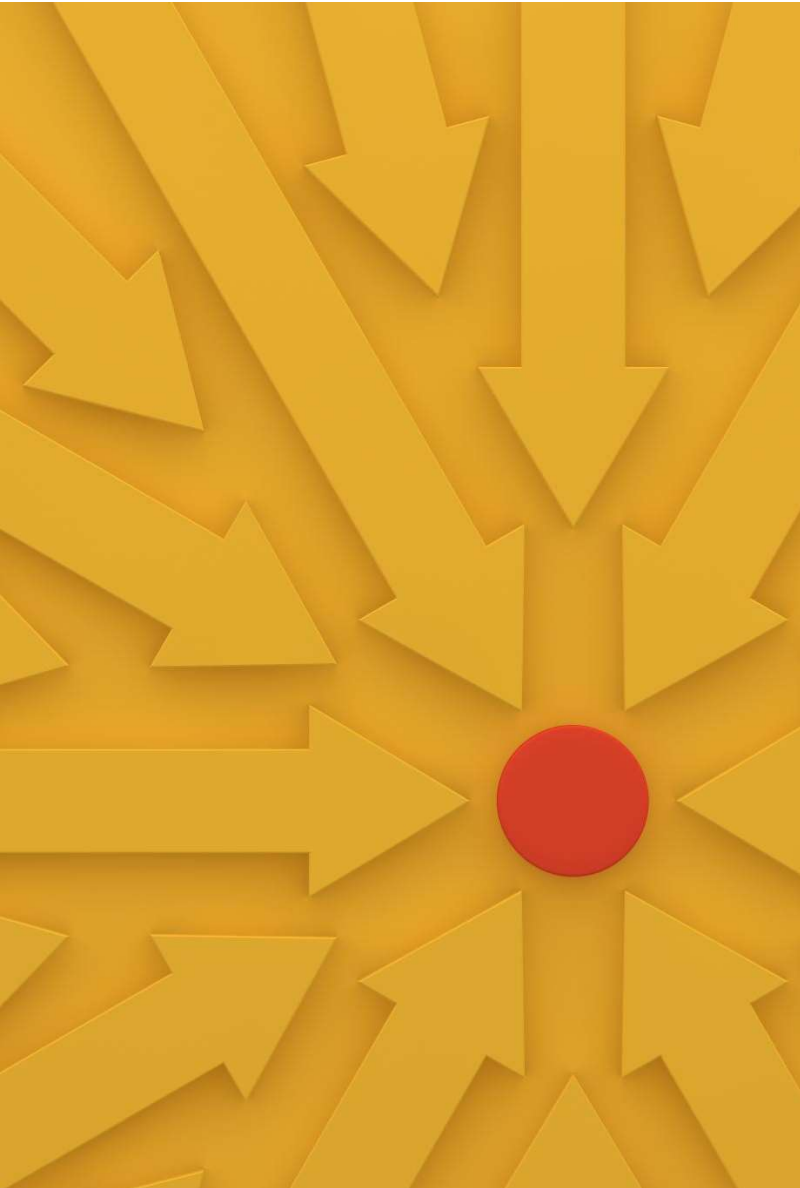
- Osalle perheistä sirkulaariset kysymykset voivat tuntua oudoilta
- Jos kysymys tuntuu perheenjäsenistä vaikealta, voi kysyä myös kysymyksestä, esim. Mikä teki tästä kysymyksestä vaikean?
- Joskus perheenjäsenet eivät halua heti vastata kysymykseen
- Kysyttäessä, mitä ajattelet miehesi ajattelevan, asiakas voi sanoa: Mikset kysy häneltä? Tällöin voi kysyä: Miksi luulet minun kysyvän sinulta, mitä hän ajattelee?

Lineariset vs. sirkulariset kysymykset

- Vahvistavat mitä tiedetään – ketä, missä, milloin, mitä ja miksi
- Tarpeellisia, koska selkeys on välttämätön
- Syy-seuraus-kysymyksiä
- Usein johdattelevia kysymyksiä
- Kysymysten taka-ajatuksensa, että on olemassa ”oikea” tapa – arvosteleva ajatus
- Kertovat meille suhteista
- Kutsuvat vastavuorovaikutukseen
- Tuovat esiin kuulumattomia ääniä
- Haastavat ja laajentavat asiakkaiden lineaarisia näkemyksiä ja uskomuksia tarjoamalla uusia käytäntöjä

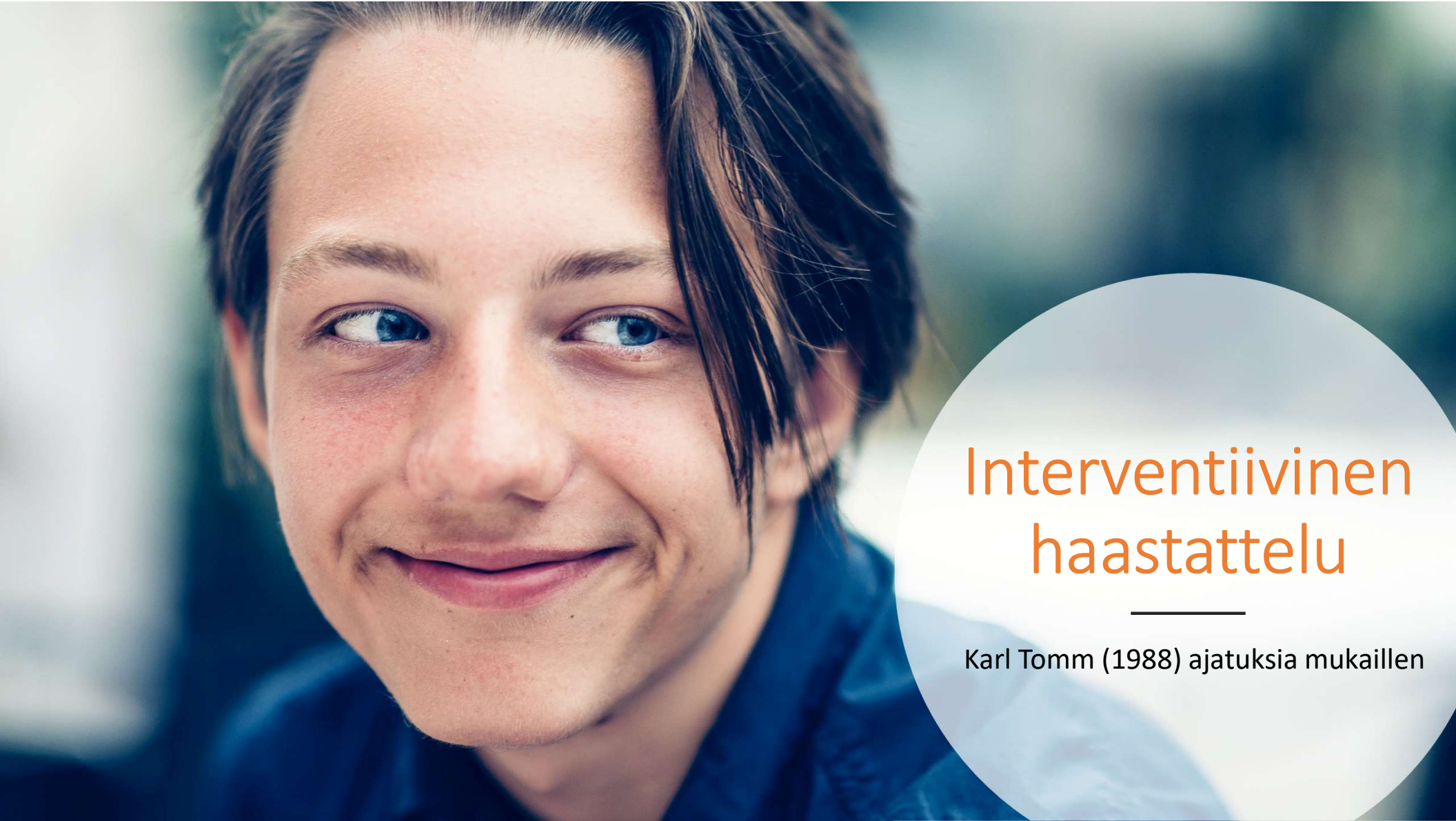

Huom!

- Kysymykset voivat olla kuormittavia ja ylivoimaisia
- On hyvä toimia lupaa pyytäen
- Tärkeää huomioida sirkulaarisen haastattelun reunaehdot ja asiamukaisuus kohderyhmässä
 - Kaikki eivät kykene pohtimaan asioita toisten näkökulmasta
 - On tärkeää huomioida kulttuurinen sensitiivisyys ja tilannetaju
 - Varo käyttöä, jos on kyse vallan epätasapainosta systeemissä (lähisuhdeväkivalta)

Tauko 10.15-10.30

Interventiivinen haastattelu

Karl Tomm (1988) ajatuksia mukailien

Interventiivinen haastattelu

- **Karl Tomm (1988)** systeemisen ajattelun tienraivaaja ja interventiivisen haastattelun luoja.
- ***Interventiivinen haastattelu** viittaa lähestymistapaan, jossa kaikki mitä haastattelija tekee ja sanoo ja mitä ei tee ja ei sano, käsitetään interventiona, joka voi olla terapeuttinen, ei-terapeuttinen tai epäterapeuttinen.*
- Haastattelu ei ole pelkästään tiedon keräämistä, vaan **interventio**
 - Jossa vaikutetaan asiakkaaseen tahtomattamme, siitä voi olla haittaa ja hyötyä asiakkaalle
 - Haastattelu auttaa kysyjää kiinnittämään huomiota siihen, mitä me sanomme
 - Systeemisenä työntekijänä en ota vain selvää tutkittavasta ilmiöstä, vaan osallistun myös sen luomiseen.

Interventiivisen haastattelun perustana systeemisessä työskentelyssä

- **Terapeuttisessa työssä haastattelun** perustana on ajatus, että työntekijä nähdään osana terapeuttisen havainnoinnin systeemiä, sen sijaan että haastattelijä nähtäisiin objektiivisena seuraajana, joka arvioi perhettä ulkopuolelta.
- Nähdään siis, että **haastattelijan näkemyksillä** on merkitystä asiakkaiden käyttäytymiseen ja perheen sisäisiin vuorovaikutusmalleihin, minkä seurauksena kaikki terapeutin toimet voidaan nähdä interventiona.
- Monien kysymysten tarkoituksena on **auttaa työntekijää orientoitumaan** asiakkaan tilanteeseen ja kokemuksiin, mutta toiset kysymykset kysytään ensisijaisesti **terapeuttisen muutoksen saamiseksi eli tavoitteena on laukaista muutos asiakkaassa.**

Yleistä kysymisen edusta...

1. Keskustelusta tulee asiakaskeskeinen. Kun työntekijä käyttää enemmän kysymyksiä kuin väitteitä keskittyy istunto enemmän asiakkaaseen, ei työntekijää.
2. Toinen etu on, että kysymykset houkuttelevat enemmän osallistumaan keskusteluun kuin väitteet. Kysymyksen avulla vedetään asiakas aktiiviseen dialogiin.
 - Toisaalta voi olla vaarana, että työntekijä kätkeytyy liikaa kysymysten taakse ja epäonnistuu luomaan suhdetta asiakkaaseen todellisena persoonana.
 - Luottamuksen rakentamiseksi työntekijän tulee ajoittain lausua joitakin toteamuksia, ilman, että ottaa kantaa siihen tulisiko esimerkiksi parin erota vai ei.

Esimerkkinä Aaron, joka ei halua lähteä kouluun

Aaronin tarina:

- Aaron on 11-vuotias poika, joka on kiinnostunut tietokonepeleistä.
- Aaronin vanhemmat ovat eronneet pari vuotta sitten. Vanhemmilla on yhteishuolto ja sopuisat välit.
- Aaronin nykyiseen perheeseen kuuluu äiti ja isosisko Maija 15 v sekä pikkusisko Peppi 5 v sekä äidin uusipuoliso Matti ja pian syntyvä vauva. Myös Aaronin isällä on uusioperhe, jossa on Aaronin ikäisiä lapsia.
- Äidille odotusaika on ollut vaikea, ja hän on ollut pitkällä sairauslomilla.
- Aaronin perhe on muuttanut uudelle paikkakunnalle vastattain, eikä Aaron tunne vielä kunnolla uusia luokkalaisiaan.
- **Aaron valvoo illalla pitkälle yöhön eikä aamulla halua lähteä kouluun.** Äiti suhtautuu hyvin kielteisesti Aaroniin.
- **Työntekijöiden ajatus:** Jos äiti olisi kannustavampi, ehkä Aaron rohkenisi kertoa miksi kouluun lähteminen on vaikeaa.

Neljä kysymystyyppiä

- Lineaariset kysymykset
- Sirkulaariset kysymykset
- Strategiset kysymykset
- Reflektiiviset kysymykset

Case Aaron: erilaisten kysymysten vaikutukset ja todennäköiset vaikutukset

SUORAT OLETUKSET (lineaariset)

1. Suorat kysymykset (suljetut kysymykset)

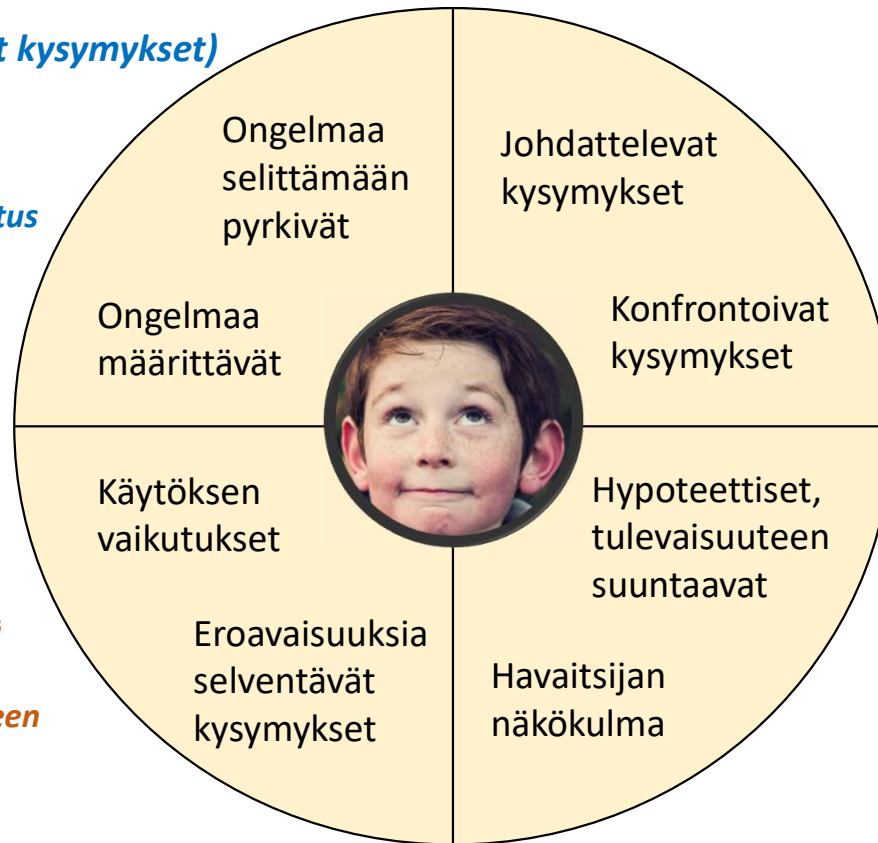
- *Konservatiivinen vaikutus perheeseen*
- *Tuomitsevuutta lisäävä vaikutus perheeseen*

ORIENTOITUMISTARKOITUS

2. Sirkulaariset kysymykset

- *Hyväksyvää asennetta lisäävä vaikutus perheeseen*
- *Vapauttava vaikutus perheeseen*

SUHTEITA TUTKIVA TARKOITUS

SIRKULAARISET OLETUKSET

3. Strategiset ja korjaavat kysymykset

- *Rajoittava vaikutus perheeseen*
- *Vastakkainasettelua lisäävä vaikutus terapeuttiin*

VAIKUTTAMISEN PYRKIMYS

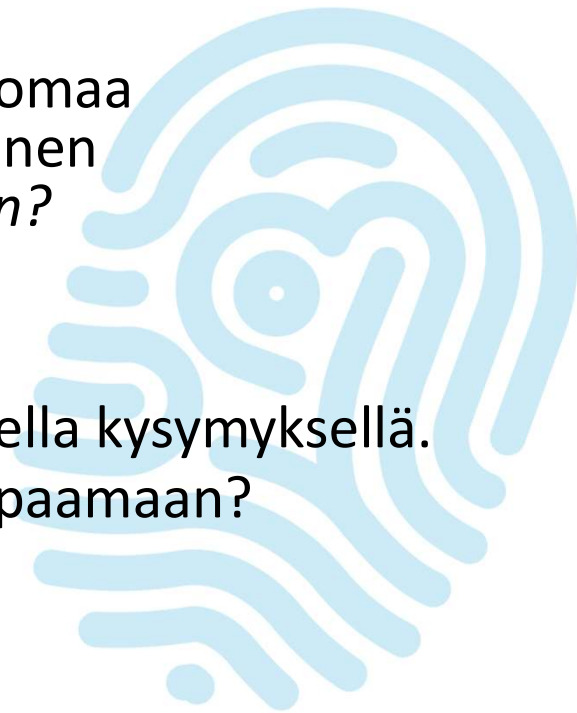
4. Refleksiiviset kysymykset

- *Luovuutta lisäävä vaikutus*
- *Uuden syntymistä edistävä vaikutus perheeseen*

UUSIA VAIHTOEHTOJA TARJOAVA VAIKUTUS

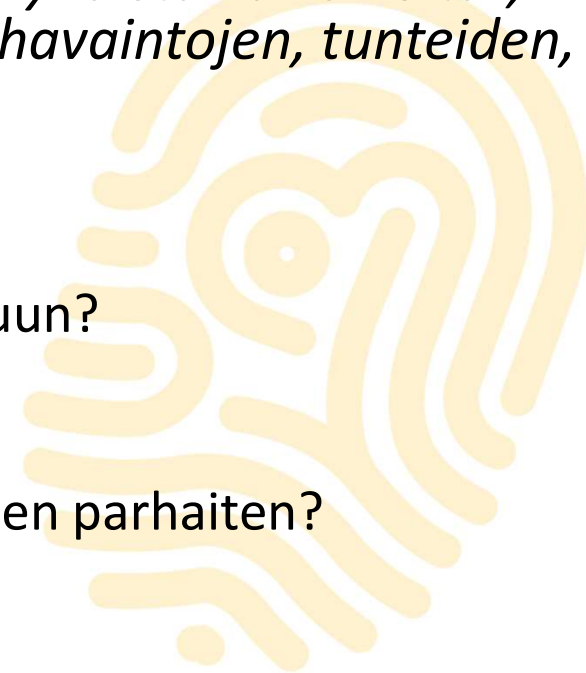
1. Lineaariset kysymykset

- Toimit kuin salapoliisi, syys-seuraus suhteita tarkastellen. Kysytään kysymyksiä, *jotta saadaan käsitys Aaronin tilanteesta. Kysymykset pohjautuvat lineaarisiin oletuksiin.*
- Lineaarilla kysymyksillä työntekijän intentio on lisätä omaa ymmärrystä perheen tilanteesta Työntekijän lineaarinen kysymys: *Miksi et kehu Aaronia kun hän menee kouluun?*
 - Kuka teki? Mitä teki? Miksi teki?
 - Useimmat tapaamiset alkavat muutamalla lineaarisella kysymyksellä.
 - Esim. Mitkä ongelmat teidät toivat minua /meitä tapaamaan?
 - Kuka on väsynyt?
 - Vaivaako jokin mieltäsi? Mikä se voisi olla?

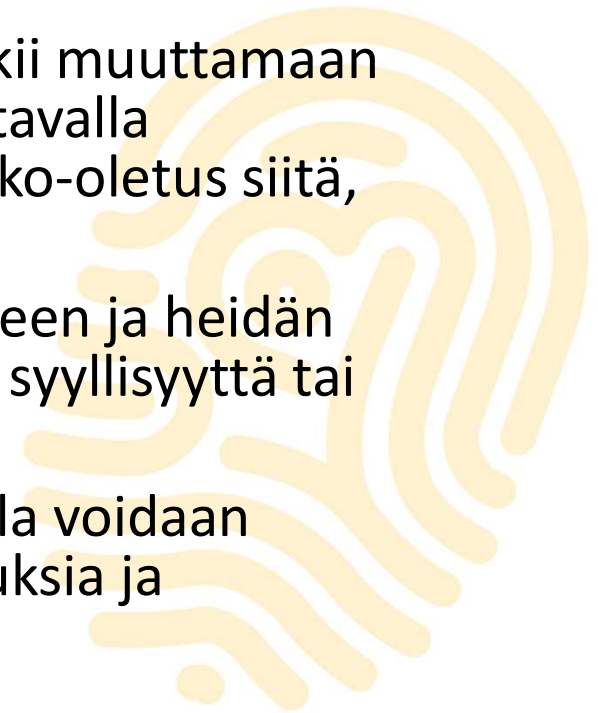
2. Sirkulaariset kysymykset

- Työntekijä on tutkimusmatkailija (antropologi), joka olettaa, että asiat liittyvät toisiinsa. Pyritään muodostamaan käsitystä perheen tilanteesta.
 - Kysymykset muotoillaan *siten, että ne tuovat esiin ”yhdistäviä kuvioita”, kehämäisiä, kyberneettisiä - henkilöiden, tekojen, havaintojen, tunteiden, ajatusten ja uskomusten välillä.*
-
- Miksi olemme kokoontuneet tänne tänään?
 - Ketkä muut ovat huolissaan kun Aaron ei mene kouluun?
 - Kenen arvelet olevan myös huolissaan?
 - Mitä hän tekee, kun kantaa huolta?
 - Kuka huomaa isän/äidin/siskon/ kaverin huolestumisen parhaiten?
 - ...

3. Strategiset kysymykset

- Toimit kuin opettaja, tai kapteeni kerrot johdattelevasti, kuinka pitää toimia
- Tarkoitus vaikuttaa perheeseen spesifisellä tavalla, ja ne pohjautuivat lineaarisiin oletuksiin prosessin luonteesta.
- Strategisilla kysymyksillä työntekijä puolestaan pyrkii muuttamaan asiakkaidensa ajattelua ja käyttäytymistä spesifillä tavalla toimivampaan suuntaan. Lisäksi taustalla on ennako-oletus siitä, että jotain tulee muuttua.
- On taipumus omata rajoittavia vaikutuksia perheeseen ja heidän ajatteluunsa. Sivuvaikutuksena he saattavat tuntea syyllisyyttä tai häpeää, että ovat valinneet polun, jolla jo ovat.
- Toisaalta voivat olla erittäin hyödyllisiä. Niiden avulla voidaan kyseenalaistaa perheenjäsenten ongelmallisia ajatuksia ja käyttäytymiskuvioita.

4. Reflektiiviset kysymykset

- Toimit kuin valmentaja tai tulevaisuuden tutkija, vaikutat epäsuorasti, houkuttelet ottamaan omat voimavaransa käyttöön.
- Tomm (1988) rohkaisee käyttämään reflektiivisiä kysymyksiä, joiden avulla Aaron ja hänen perheensä saadaan pohtimaan tekojensa vaikutuksia (pyrkimys muutokseen) ja autetaan näkemään ja harkitsemaan uusia mahdollisuuksia sekä tekojen ja havaintojensa vaikutuksia. Tuodaan keskusteluun myös tulevaisuusnäkökulma.

Esimerkkejä kysymyksistä, joilla siirretään fokus nykyhetkestä tulevaisuuteen:

- Mitä suunnitelmia sinulla on tulevaisuuden suhteen?
- Mitä muita vaihtoehtoja olet pohtinut tulevaisuutesi suhteen?
- Miten aiot toimia saavuttaaksesi tuon tavoitteen?
- Kuka yllättyisi eniten, jos muuttaisit käytöstäsi noin?
- Miten hän reagoisi, jos...?

Lähtikö Aaron kouluun?

Lounas klo 11.30-12.15

Mitä annettavaa systemisyydellä on riskien arviointiin

THL:n koulutusmateriaali
Anne Ruusunen & Reetta Salmi

SYSTEEMISEN AJATTELUN ARVO?

Jos systeemiä ideoita ei voida hyödyntää
kaikkein haastavimmissa tilanteissa,
systeemisestä työotteesta ei ole hyötyä
lastensuojelussa

-Liz Bozanguet -

Systemisyys ja riski

- Eileen Munro teki Iso-Britannian lastensuojelusta kansallisen selvityksen vuonna 2011
- Selvityksen taustalla olivat kuolemantapaukset tai vakavat lapsen kaltoinkohtelutilanteet, joiden jälkeen oli alettu edellyttää riskien listaamista, jotta voitaisiin olla varmoja, onko lapsi vakavasti vaarassa.
- Munron johtopäätös oli, että lastensuojelussa on vallalla riippuvuus tavoitteista ja tulosindikaattoreista

Riskinarviointi lastensuojelussa

- John Fluke: Päätöksenteko lastensuojelussa ei ole raketitiedettä vaan paljon vaikeampaa, koska se on kompleksista. Ei ole olemassa oikeaa vastausta.
- Riskin arvioinnissa tulee huomioida sekä analyyttinen että intuitiivinen tieto (Munro 2011).
- Viime aikoina on hyödynnetty paljon analyyttisiä välineitä. Välineet perustuvat tietoon ja ovat hyödyllisiä, mutta voivat olla liian yksinoikoisia kompleksisissa tilanteissa.

Riskinarviointi lastensuojelussa Munro 2011 & Collective Space -koulutusmateriaalit

- On vaikeaa arvioida ammattilaisten mahdollisuuksia ennustaa tulevaisuutta ja arvioida lapsille ja nuorille syntyvän haitan todennäköisyyttä.
- Ahdistusta järjestelmässä: Jos lapsi kuolee se luo painetta työntekijöille, olla varmoja suhteessa riskiin ja välttämään virheitä. Organisaatiot saattavat luoda työntekijöille painetta
- Vääränlainen varmuus tuottaa kuitenkin ongelmia kuten korostuneen defensiivistä toimintaa, joka ei kuitenkaan välttämättä takaa tai lisää lapsen turvallisuutta.
- Émme voi koskaan täysin poistaa kaikkia riskejä

Riskinarviointi lastensuojelussa Munro 2011 & Collective Space - koulutusmateriaalit

- Erilaiset riskimatriisit ja check-listaukset (esim. Marak-lomake) voivat olla avuksi ymmärryksen muodostamisessa, mutta ne eivät tarjoa ehdottomia vastauksia
- Lapsen kärsimästä haitasta on aina epävarmuus, koska
 - Jotkut vanhemmat tekevät kaikkensa salataksensa totuuden siitä mitä lapsille tapahtuu.
 - Kaltoinkohtelua / hyväksikäyttöä on vaikea tunnistaa. Ristiriitainen tieto, useat mahdollisuudet
 - Lastensuojelun sosiaalityöntekijöillä on paljon valtaa, mihin liittyvät pelot saattavat vaikuttaa perheen haluun salata todellinen tilanne.

Työntekijöiden näkemys riskistä

Munro 2011 & Collective Space –
koulutusmateriaalit, Stenroos & Vaitomaa 2021

-
- Riskin arvioimisessa on olemassa kahdenlainen vaara: riskejä voidaan ali- tai yliarvioida.
 - Jos pyrkimys riskien hallitsemiseen on suhteettoman korkea, saatamme helposti tehdä ylilyöntejä, käyttää tarpeettoman kovaa valtaa tai tarpeetonta kontrollia.
 - Jos suhteemme riskiin on naiivi, emme välttämättä tunnista tai ymmärrä riskiä tai siihen liittyvää ja siitä mahdollisesti aiheutuvaa vakavaa haittaa tai kuoleman vaaraa.
 - Systeemisen ajattelun myötä työntekijä tulee tietoisemmaksi siitä, miten hänen suhtautumisensa riskeihin ja omat aiemmat kokemukset vaikuttavat riskin arviointiin ja päätöksentekoon.

Miten sitten löydämme oikean suhteen riskiin?

Munro 2011 & Collective Space –koulutusmateriaalit

- Tunnistamme usein, että käsityksemme ja arviomme riskistä saattavat vaihdella eri työntekijöiden välillä.
- Olisi tärkeää kyetä tunnistamaan, millaisista tekijöistä erot voivat mahdollisesti johtua.
- On tärkeää tuoda erilaiset arviot riskistä yhteiseen keskusteluun ja tuoda esiin, mihin arviot perustuvat.
- Hyödyimme reflektiivisestä ajattelusta, systeemisestä tiimistä ja esihenkilöstä, jotka tasapainottavat meitä ja auttavat kohdistamaan huomion kaikkeen, mikä vaikuttaa päätöksentekoomme. Luottamuksellinen ilmapiiri mahdollistaa tämän.

Riski vai haitta? Systeminen riskinarviointi

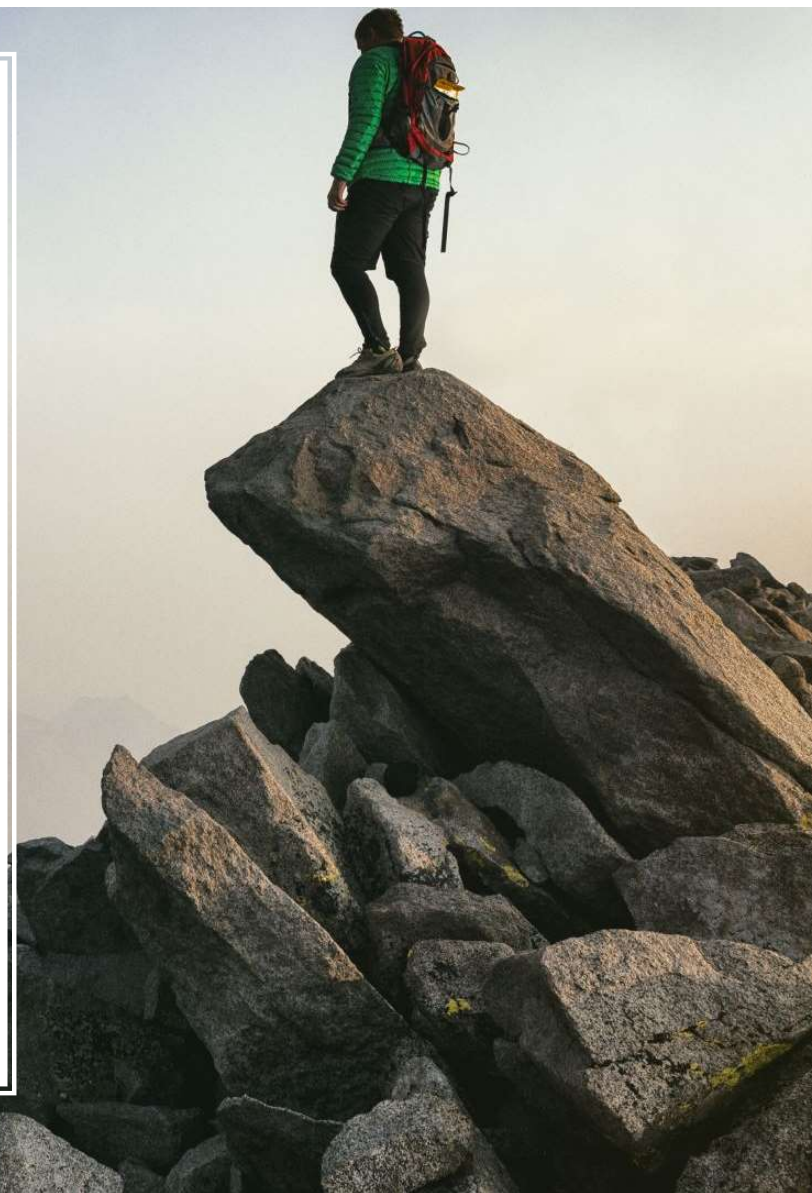

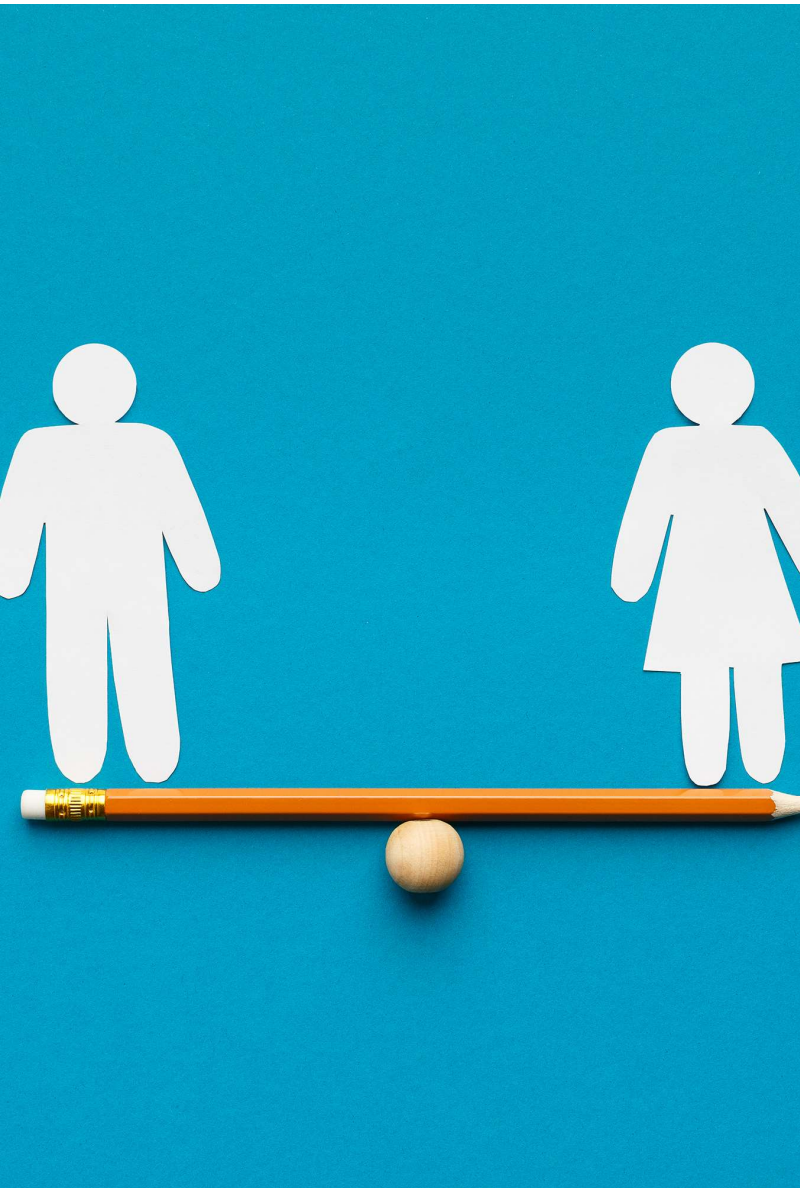
Riski vai haitta?

Systeminen riskinarviointi

Munro 2011 & Collective Space –koulutusmateriaalit

- Eileen Munron mukaan riski ja turvallisuus rakentuvat sosiaalisesti. Riski ei ole objektiivinen tai muuttumaton totuus.
- Riski on dynaaminen, se muuttuu ajan kanssa ja siihen vaikuttavat monet eri tekijät.
- **Haitta on jo tapahtunut ja todettavissa oleva asia (menneisyys)**
- **Riski on mahdollisesti tapahtuva haitta (tulevaisuudessa)**

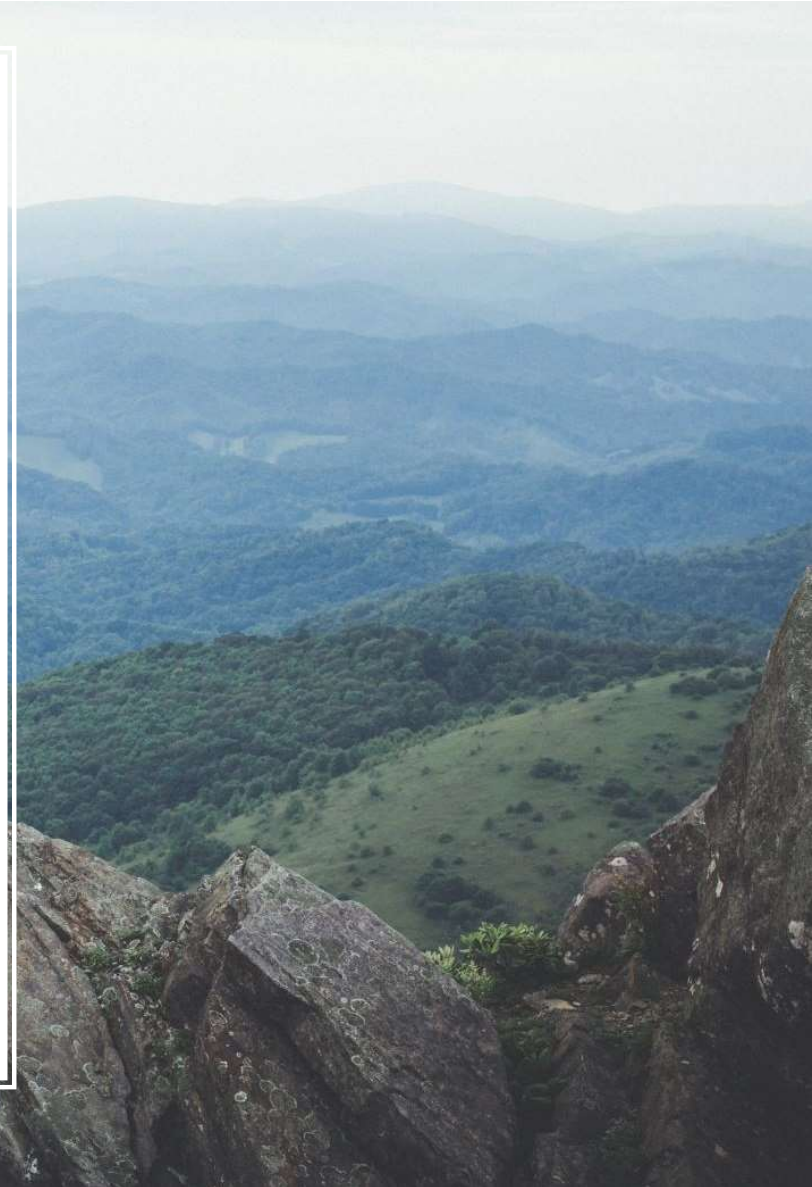

Systeminen riskinarviointi Munro 2011 & Collective Space – koulutusmateriaalit

- Riskin arviointi tai pyrkimys riskien hallintaan ei poista riskiä, mutta se voi vähentää lapselle aiheutuvan haitan todennäköisyyttä
- Haitta ei ole väistämätön, vaikka perheen olosuhteissa olisi paljon riskitekijöitä. Riskejä sisältävät olosuhteet eivät automaattisesti johda kaikkien saman perheen lasten kohdalla samaan lopputulokseen.
- Saman perheen eri lapsiin kohdistuva riski voi olla keskenään hyvin erilainen myös riippuen heidän iästään ja henkilökohtaisista ominaisuuksistaan.
- Systemisesti työskentelemällä voimme arvioida riskejä moninäkökulmaisesti

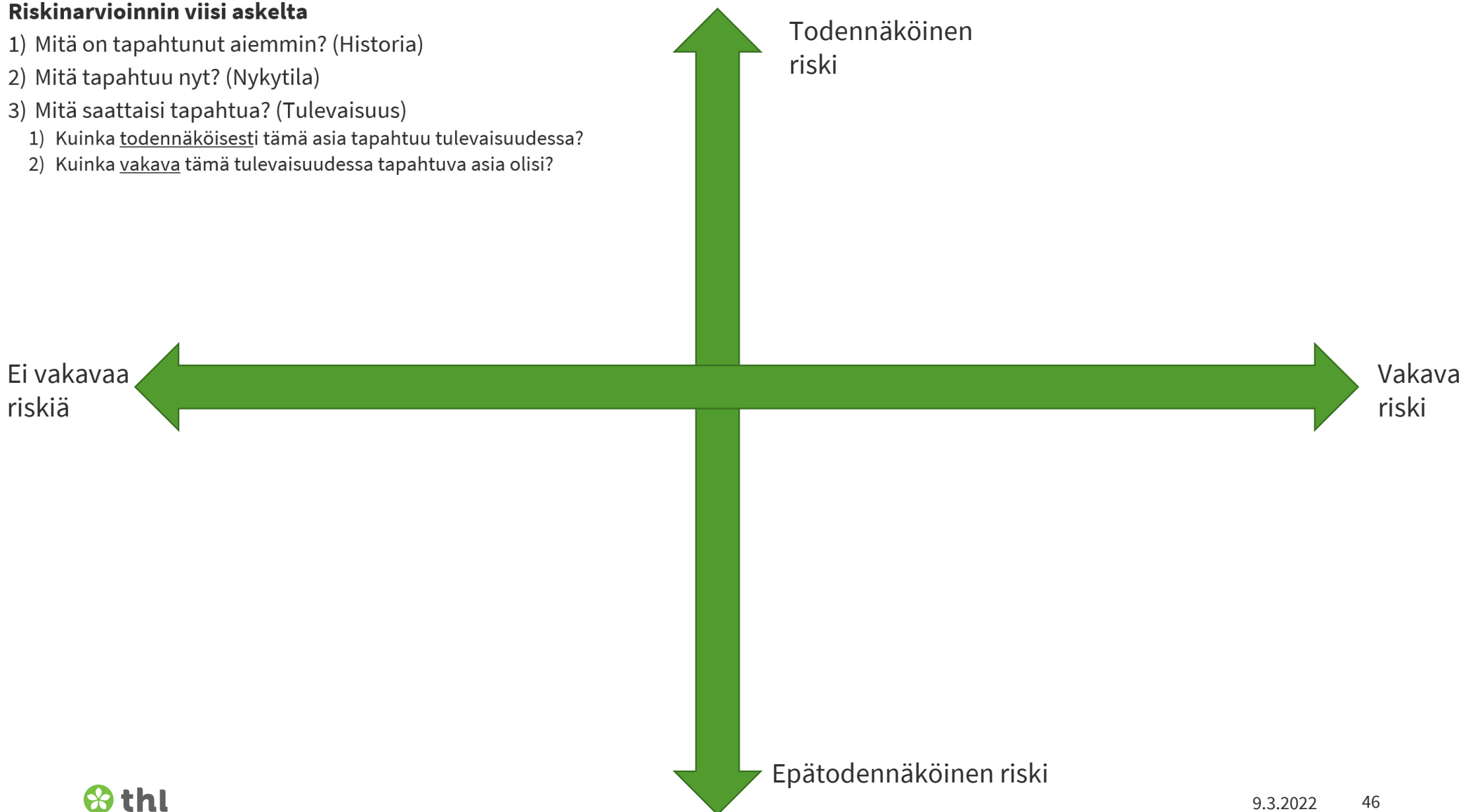
Riskinarvioinnin viisi askelta

- Eileen Munro ajatteli, että riskin arviointia voi tehdä systemisesti viidestä eri näkökulmasta.
 - Mitä on tapahtunut aiemmin? (Historia)
 - Mitä tapahtuu nyt? (Nykytila)
 - Mitä saattaisi tapahtua? (Tulevaisuus)
 - Kuinka todennäköisesti tämä asia tapahtuu tulevaisuudessa?
 - Kuinka vakava tämä tulevaisuudessa tapahtuva asia olisi?

Riskinarvioinnin viisi askelta

- 1) Mitä on tapahtunut aiemmin? (Historia)
- 2) Mitä tapahtuu nyt? (Nykytila)
- 3) Mitä saattaisi tapahtua? (Tulevaisuus)
 - 1) Kuinka todennäköisesti tämä asia tapahtuu tulevaisuudessa?
 - 2) Kuinka vakava tämä tulevaisuudessa tapahtuva asia olisi?

Riskinarvioinnin viisi askelta

- **Mitä on tapahtunut aiemmin (Historia)?**
- Millaisia aiemmin todennettuja haittoja lapsen tilanteessa on?
- **Mitä tapahtuu nyt (Nykytila)?**
- Kuinka vakavan riskin lapsen nykyinen tilanne muodostaa lapsen turvalliselle kasvuille ja kehitykselle? (riski muuttuu ajassa)

Riskinarvioinnin viisi askelta

- **Mitä saattaisi tapahtua (Tulevaisuus)?**
 - Kuinka todennäköisesti tämä asia tapahtuu tulevaisuudessa?
 - Kuinka vakava tämä tulevaisuudessa tapahtuva asia olisi?
- Arvioidaan, mikä riski lasta koskee ja kuinka todennäköinen ja vakava tämän riskin toteutuminen on

Riskinarvioinnin nelikentän käyttäminen

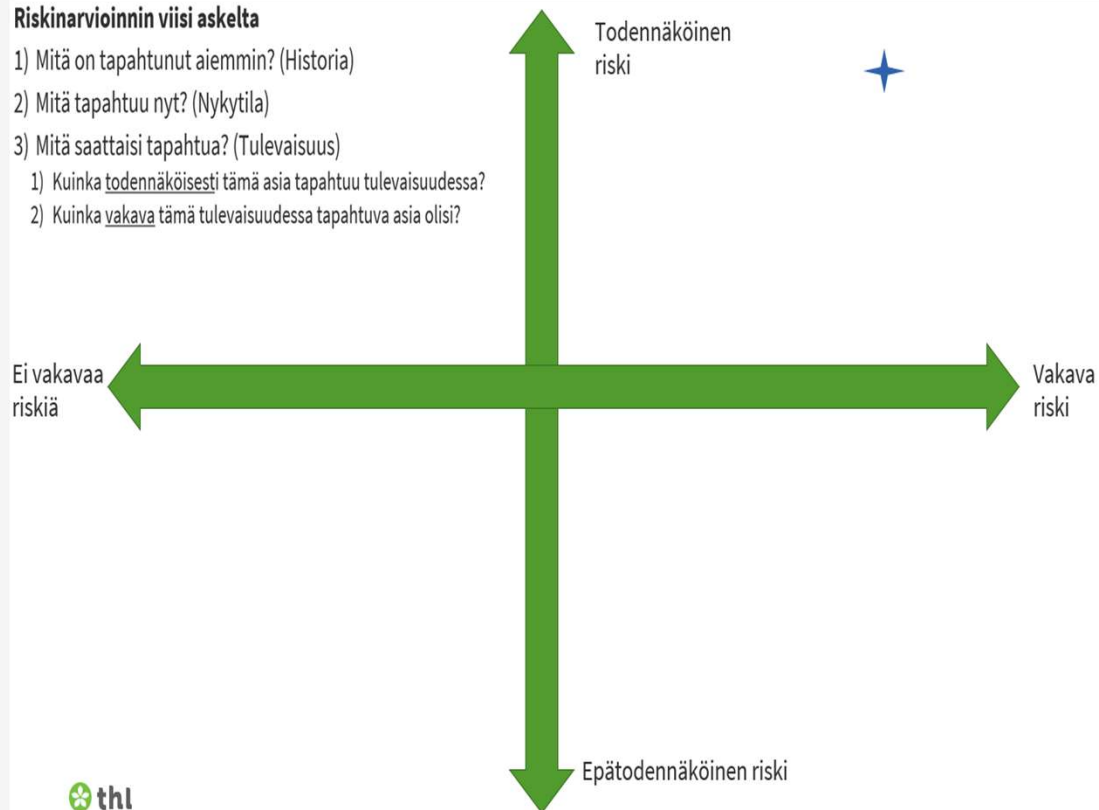
Mitä on tapahtunut aiemmin? (Historia)

- Kun lapsen kohdistuvaa riskiä arvioidaan, aloitetaan lapsen historiasta: mitä on tapahtunut aiemmin?
- Millaisia aiemmin todennettuja haittoja lapsen tilanteessa on? Kuinka vakavan riskin jo tapahtuneet asiat muodostavat lapsen turvalliselle kasvulle ja kehitykselle?

Esimerkki: Oiva-poika

Riskinarvioinnin viisi askelta

- 1) Mitä on tapahtunut aiemmin? (Historia)
- 2) Mitä tapahtuu nyt? (Nykytila)
- 3) Mitä saattaisi tapahtua? (Tulevaisuus)
 - 1) Kuinka todennäköisesti tämä asia tapahtuu tulevaisuudessa?
 - 2) Kuinka vakava tämä tulevaisuudessa tapahtuva asia olisi?

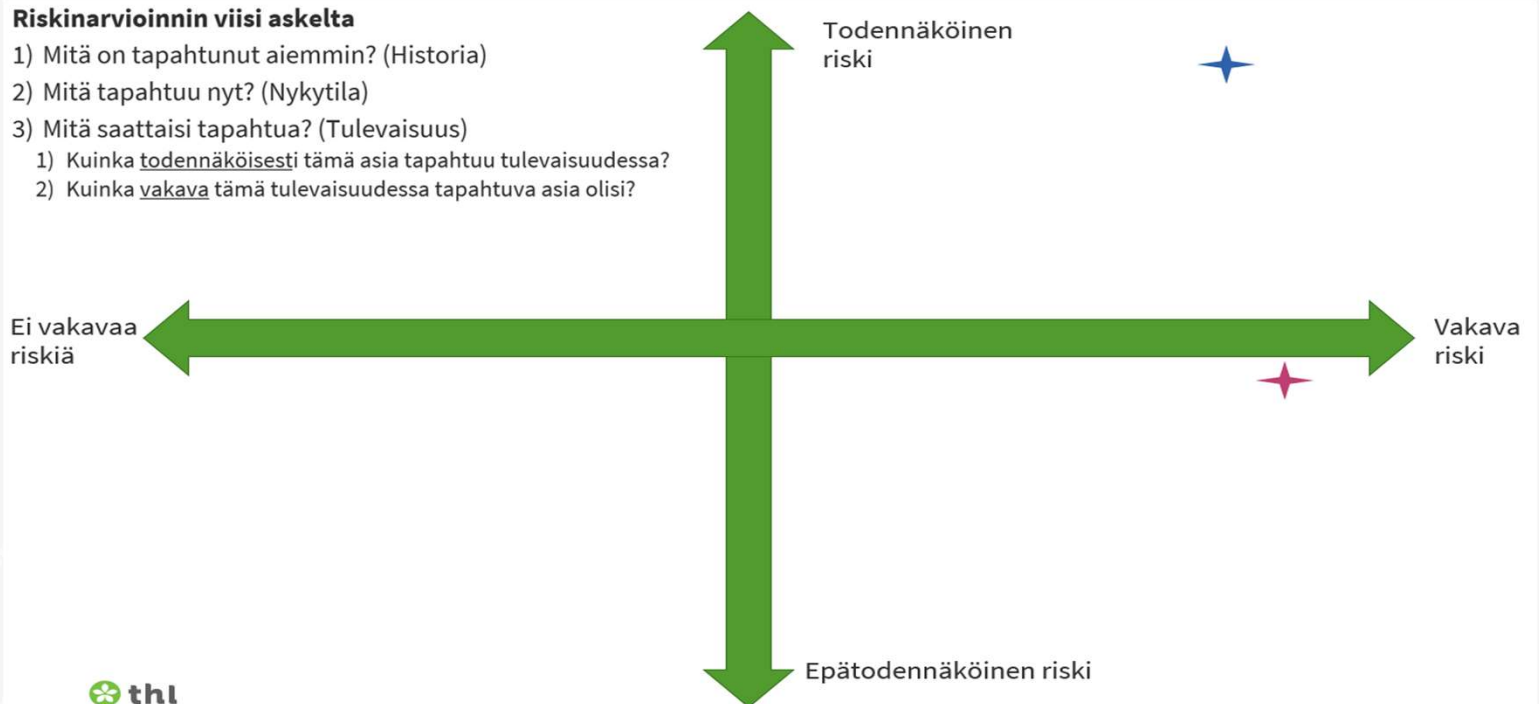
Riskinarvioinnin nelikentän käyttäminen

Mitä tapahtuu nyt? (Nykytila)

Kuinka vakavan riskin lapsen nykyinen tilanne muodostaa lapsen turvalliselle kasvulle ja kehitykselle? (riski muuttuu ajassa)

Riskinarvioinnin viisi askelta

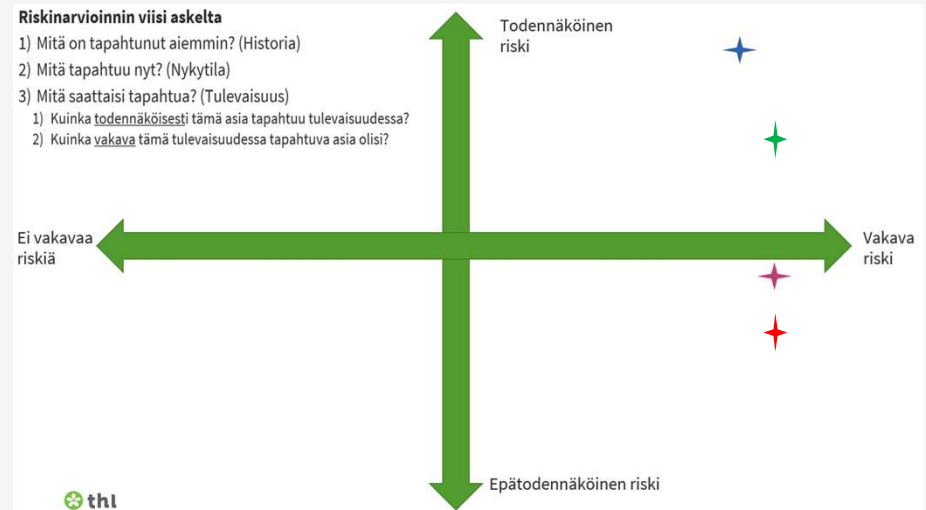
- 1) Mitä on tapahtunut aiemmin? (Historia)
- 2) Mitä tapahtuu nyt? (Nykytila)
- 3) Mitä saattaisi tapahtua? (Tulevaisuus)
 - 1) Kuinka todennäköisesti tämä asia tapahtuu tulevaisuudessa?
 - 2) Kuinka vakava tämä tulevaisuudessa tapahtuva asia olisi?

Riskinarvioinnin nelikentän käyttäminen

Mitä saattaisi tapahtua? (Tulevaisuus)

- 1) Kuinka todennäköisesti tämä asia tapahtuu tulevaisuudessa?
- 2) Kuinka vakava tämä tulevaisuudessa tapahtuva asia olisi?

Riskinarvioinnin nelikentän täyttäminen

- Nelikenttä tukee yhteistä, reflektiivistä riskinarviointia:
- Onko riski mielestämme vakava?
- Miksi pidämme riskiä epätodennäköisenä?
- Mitkä asiat vaikuttavat siihen, että arvioissa on hajontaa?
- Millaisen suunnitelman voimme tehdä yhdessä lapsen turvallisuuden varmistamiseksi?

Tauko 13.30-13.50

A woman with long brown hair, wearing a patterned sweater, is seen from the side, looking out of a window. The window frames a scenic view of a fjord with steep, rocky mountains and a small town on the left. The sky is overcast with grey clouds. The window frame is white, and the interior wall is a light grey color. A speaker is visible on the wall above the window.

TYÖNTEKIJÄN OMA SUHDE
RISKIIN?

Systeminen, reflektiivinen riskinarviointi Munro 2011 & Collective Space – koulutusmateriaalit

- Riskinarvioinnissa myös arvioijalla on merkitystä.
- Olennaista on reflektiivinen suhde riskiin.
 - Jos et ole aiemmin pohtinut omaa suhdettasi riskiin, tulisi siihen systemisessä työskentelyssä kiinnittää huomiota. Pohdi seuraavaksi hetki näitä asioita.
 - Millainen riskinottaja olet omassa elämässäsi?
 - Millaisena riskinottajana muut pitävät sinua?
 - Etsitkö mahdollisuuksia ottaa riskejä vai pyritkö omassa elämässäsi varmuuteen ja mahdollisimman vähäisiin riskeihin?
 - Mitkä asiat ovat mahdollisesti omassa elämässäsi vaikuttaneet siihen, millainen riskinottaja olet

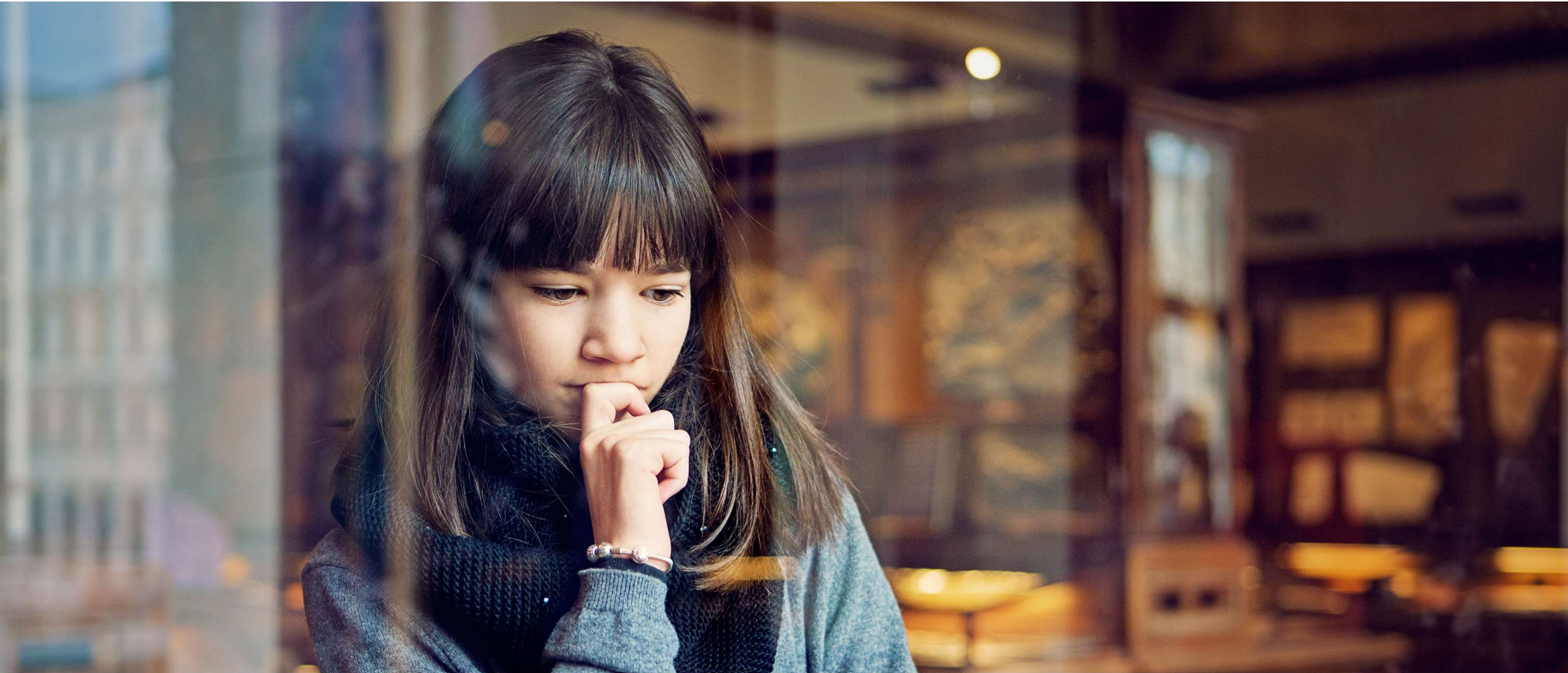
Systeminen, reflektiivinen riskinarviointi Munro 2011 & Collective Space – koulutusmateriaalit

- Tunnistaaksemme oman suhteemme riskiin meidän tulee tarkastella oma historiaamme ja omia kokemuksiamme (Social Graces) ja niiden vaikutusta arviointiimme
 - Mitä tuon itsestäni tähän tilanteeseen?
 - Mitkä asiat vaikuttavat näkemykseeni, kysymyksiini ja arviooni tästä tilanteesta? Arvot, ennakkoluulot, asenteet, aiemmat kokemukset jne.
 - Tunnistanko ja tiedostanko omat ennakkoluuloni?
 - Estääkö tapani katsoa maailmaa minua näkemästä jotakin oleellista?

Mentimeter:

- Millainen riskinottaja olen omassa elämässäni?
- Millainen riskinottaja olen työntekijänä?

Munron periaatteet riskinarviointiin liittyen

Poimintoja Munron periaatteista riskinarviointiin liittyen

Munro 2011

- 1) Halukkuus tehdä päätöksiä epävarmuuden olosuhteissa (riskitilanteissa) on kaikkien lastensuojelussa työskentelevien ammatillinen perusvaatimus.
- 2) Riskeihin liittyvässä päätöksenteossa on ensisijaista saavuttaa tai ylläpitää yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointia ja turvallisuutta.
- 3) Riskinarviointiin kuuluu tasapainoilua päätöksen mahdollisten hyötyjen arvon ja todennäköisyyden sekä haittojen vakavuuden ja todennäköisyyden välillä.
- 4) Vahinkoa ei voida täysin estää. Sen vuoksi riskeihin liittyvää päätöksentekoa tulisi arvioida riskinarvioinnin laadun, ei pelkän lopputuloksen perusteella.
- 5) On haastavaa arvioida jälkeinpäin muiden ammattilaisten aiemmin tekemää riskinarviointia. Tulisi tietää, onko riskiä arvioitaessa ollut häiriötekijöitä (työntekijävaihdokset, puutteellinen tieto, tekniset ongelmat, tietokatkokset), jotka ovat vaikuttaneet ammattilaisten arviointimahdollisuuksiin. Jos riskinarviointiin liittyvät päätökset ovat jaettuina, myös riski on jaettu. Yhteinen päätöksenteko vähentää riskinarviointiin liittyvien virheiden todennäköisyyttä.
- 6) Jos arvioinnin tekijät ovat samanlaisissa tehtävissä, saman erityisalueen asiantuntijoita tai samalla pohjakoulutuksella toimivia, riskinarvioinnin tulisi olla tasalaatuista ja päätösten samansuuntaisia keskenään.

Poimintoja Munron periaatteista riskinarviointiin liittyen

(Munro 2011)

7. Asioiden kirjaamisessa tulisi luottaa ammattilaisten harkintakykyyn. Kirjaamisessa tulisi auki kirjoittaa vahingon todennäköisyys ja sen vakavuus ja varmistaa se, että arvioinnin tekemisen prosessi kuvataan myös asiakirjoihin. Miten kirjata niin, että emme lisää riskiä, mutta että asiat tulevat sanoitetuksi ja riski auki kirjoitetuksi.

8. Riskien välttämishalun vähentämiseksi ja päätöksenteon parantamiseksi lastensuojelu tarvitsee kulttuuria, joka oppii sekä menestyksistä ja epäonnistumisista. Laadukas riskinarviointi tulisi tunnistaa ja siitä opittua jakaa säännöllisesti.

9. Koska hyvä riskinotto riippuu laadukkaasta tiedosta, [lastensuojelun] tulisi tehdä muiden ammattilaisten kanssa yhteistyötä ja yhteistä riskinarviointia silloin, kun useiden tahojen asiakkuudessa on riskille alttiita tai riskejä aiheuttavia henkilöitä.

10. Näiden periaatteiden mukaisesti työskentelevien ammattilaisten tulisi saada emotionaalista tukea, arvostusta ja kannustusta omasta organisaatiostaan. ’

Munro 2011

- Työntekijät voivat todella ottaa riskejä vain, jos he kokevat että heitä arvostetaan, tuetaan, ja heidän tunteitaan ja kamppailuaan kuunnellaan.
- Työntekijöiden työskentelyn laatu, liittyy suoraan siihen, millaista tukea he saavat organisaatiostaan.

Palautekysely: <https://link.webpolsurveys.com/S/134D9EB2C9221FD9>

Lumon tilaisuudet:

[LUMO Tapahtumakalenteri \(padlet.com\)](https://padlet.com)

- Järjestämme alueellisia Syty-aamukahveja sytytiimeille
- Systemiset aamukahvit konsultoiville ja perheterapeuteille (Itä- ja Keski-Suomi yhteiset)
- Sytykettä yhteistyöhön valmennukset verkostoille
- Systemisen työtteen täydennyskoulutusta
- Systemisen työtteen infot
- Systemisen työtteen infotilaisuudet Itä- ja Keski-Suomen alueen lasten ja perheiden palveluiden esihenkilöille (kevät 2022 ja syksy 2022)

Kiitos, kun tulit!

Lähteet:

- Tomm, Karl. 1988. Interventiivinen haastattelu. Mannerheimin lastensuojeluliitto L-sarja n:o 3.
- Munro, Eileen, 2008. Effective Child Protection, 2nd edn. Sage Publications Ltd: Lontoo.
- Muro, Eileen (2011) The Munro Review of Child Protection: Final Report A child-centred system Professor Eileen
- Social G.R.A.C.E.S.
- Developments in social ggrraaacceeesss visible-invisible voiced-unvoiced, John Burnham in Culture and Reflexivity in Systemic Psychotherapy sivut 139-160
- PSDP—Resources and Tools: Social GRRRAACCEEESSS and the LUUUTT model; <https://practice-supervisors.rip.org.uk/wp-content/uploads/2019/11/Social-GRRRAACCEEESSS-and-the-LUUUTT-model.pdf>
- [THL:n Collective Space koulutumateriaali](#)
- Vaitomaa, Johanna ja Stenroos Paula Lapsen turvallisuutta ja hyvinvointia uhkaavien riskitekijöiden arviointi Johanna Vaitomaa ja Paula Stenroos (2021) Teoksessa: [Vaativan erotyön käsikirja by Ensi- ja turvakotien liitto – Issuu](#)